

Jein Byh - 23

De som truer med hele seg skal selv bli hjemsoekt: testament til unge kunstnere

Av og til finnes det ikke nok ord også, det var et gjentagende mareritt da vi var små, som vi ikke er i stand til å beskrive for det finnes ikke ord. Da vi hadde disse drømmene var vi seks og de varte frem til vi var ti. Det var et tilbakevendende mareritt. Det var ingen personer i drømmene. Det var bare en romfølelse, et klaustrofobisk gråhvitt rom. Men nå er vi i ferd med å miste minnene om den drømmen. Vi har tenkt litt på det, om vi hadde hatt mer språk da på den tida, hadde vi kanskje vært mer i stand til å beskrive den nå. Men vi har ikke vært i stand til å lagre noe av det i språk eller ord. Vi klarer ikke omskrive marerittet fordi vi ikke har fått lagret det i noe som helst språk: vi må ha vært født i rosa vann, i badekaret. Og der og da må hun ha vrenget innsiden ut. Noe må ha løsnet og vi stakk hodet ut. Nesten kvelt av navlestrengen, helt blå i fjeset var vi inntil båndet ble kuttet og vannet ble rosa. Munnene våre rant over av denne kjærligheten. Så enkelt var det. Vi druknet nesten i denne kjærligheten. I Modervannet. Så store sirkler i vannet. Så dypt, så mørkt så rosa. Et stort langsomt og flytende minne. Elver rant baklengs i sluket på den tiden, det var en voldsom erfaring så tidlig i livet, å først bli kvelt og så nesten drukne, om vi bare hadde hatt litt språk. - Åh mor se oss vi drukner skreik vi av alle lungers kraft, men - hvem er det som skriker? ropte hun tilbake. Allerede da var det noe dypt inne i oss, noe som skrek man drar ikke fra den man elsker, vi visste det dypt og vi visste det langt inne. Det skulle ikke være sånn her. Vi skulle ikke bli vekket sånn her, men det var noe med stemmen hennes, den var myk og forførende, men den kom også med et forferdelig innhold. Vi skjønnte det allerede den gang. Dette kunne ikke vare. Vi messet og messet, vi prøvde å trøste hverandre, man drar ikke fra den man elsker, man drar ikke fra den man elsker. Mor! Man gjør ikke det! Lyset mot hjernen, øynene som skulle ta alt inn. Båndet ble kuttet, det kilte hele veien. Ved å rope sitt eget navn holder man seg i live, det glapp det gjorde det, men vi skreik og skreik med en kropp dekket av røde rester, men vi druknet ikke i modervannet, vi fløt videre som de forbannede vesenene vi var. Et flytende minne på vei til å forsvinne. Det glapp. Det glipper. Det er ingen andre som eier dette minnet. Det renner ut, en urinlekkasje er en emosjonell lekkasje, det er alt som trykker på innsiden som vil ut. Alt som ville ut vil ennå ut, enda en stein i skoene. Et orgelpunkt, alle søstrene, dette huset. Alt som står ut fra veggene, som hvisker så redselsfullt fra barndommen, det lille søte marerittet. Den drømmestemmen sa så mange fæle ting, har du hatt lyst til å dø? Vår eneste oppgave var å holde oss i live. Å holde mor unna. Det handlet alltid om fortiden, om hva som skjedde i disse rommene før oss, før vi gikk inn og fylte de med nytt innhold. Det grønne lyset på soverommet, skjønnheten var alltid der, den kom alltid hånd i hånd med skamrødmen. Et revnet speilbilde. Det oste fra veggene, alt lå fordoblet i sjelen. Tynt som metall. Tynt og fordoblet i alles øyne, det er hvordan virkeligheten fyller oss. Mennene snakket så sentimentalt om fortiden, om barndommen sin, det var lett å mistenke at alle som kom opp hit aldri hadde hatt en. Mor smilte i øyekroken, fordoblet i sjelen, det smilet der, tynt som metall, - hvem er det som skriker sånn? hveste hun, mens en ny søster stakk hodet ut. Å skulle svi for alt man har gjort, alt man måtte skjule for alle andres øyne, hvorfor var det vårt ansvar? Det var det eneste de hadde å by oss her inne, et sted for oppbevaring, et sted å skjule seg. Vi prøvde å holde oss på beina, følge skapelsesberetningen ut av døra. Verden utvidet seg og trakk seg sammen for hvert slag hjertene våre slo. Denne urinfargede bygningen, en lyserosa skjebne som syntes vårt nærvær var for tungt. Sånn som da mor begynte å le og leppene trakk seg opp over tannkjøttet hennes og hun til slutt flekket tenner, i et millisekund så vi det helt tydelig, det hun prøvde å skjule. Alt som ikke hadde størknet i støpeskjeen, hun hadde virkelig to ansikt. Hun prøvde å vise oss det ene på dagtid, om nettene presset vi frem det andre. Disse rommene, det var så kaldt hele tiden, vi gikk på jobb hele tiden, vi kom hjem hele tiden. Vi så vår skjebne forme seg i enkle små gjenstander på gulvet: en helsetrøye, et lår og en sliten seng. Et gapende hull. Et rutenett. Et stykke kjøtt på menyen. Noe langsiktig, skvist og smurt tynt utover madrassen, - man reiser ikke fra den man elsker. Disse rommene. Alt som har skjedd her inne, alt som ligger forlatt her inne. De sa det, alt som har skjedd her inne er deres skyld. Alle som bodde her, jobbet her, ja de ugifte sørgelige skjebnene, det er deres skyld. Alt noen kan finne på å si og de fortsatte, de gjorde faktisk det. De fortsatte å jule. Og uten forvarsel skulle det skje. Og nå står vi her. Vi så det kanskje litt, men ikke helt. Spakt, endimensjonalt og speilblankt, lyden inni oss var det ingen som hørte. Vi ropte mens alt rant av ansiktene våre, muskelrykningene, tårer, spyttet i munnvikene, ordene flyttet seg ikke mellom oss. Alle lo enten grotesk, trolsk eller altfor lenge, eller så stirra de inn i ansiktene våre med den største avgrunn, og satt ut rykter. Vi så dem herfra, hvordan ordene byttet lepper, hvordan de trodde vi bare ga oss hen til enhver idiot som fant trappa opp hit. Et slikt sted ville vært utenkelig uten oss, men ikke på den måten de trodde. Ikke på den slangeaktige måten ryktene bevegde seg på i etasjen under noe lyserødt under tunga. Vi gikk på jobb og tvang det frem, håpet: en kjøttkvern. Et rutenett. Hver gang du stikker av: løper du på deg overdimensjonerte drømmer, det var det de sa på kjøkkenet der nede, at vi måtte tørke tårene stjernene gråt mens vi rant vekk på andre sida av gata. Livet her på pensjonatet var en kjøttkvern. En brun suppe og et stykke kjøtt. Og i midten av dette minnet stod vi som glødende mosaikk, knitrede i et gråhvitt rom. Ordene slo mot asfalten til emaljen var skrappt av tennene, for ethvert mønster blir synlig i måneskinnet, det blir nesten alltid blått. Kvelningsfølelsene hver gang noen strøk det våte håret vårt vekk fra ansiktene våre. Kattene snek seg langs hushjørnet, de rev hodet av alt de kom over og kastet opp langs husveggen. Hvor tett på fikk vi lov til å gå egentlig, mor krabbet og krabbet opp og ned trappene. Det var ingen verdighet igjen. Det var bare plass til morgenkvalmen og sollyset, håret som klistret seg til hodet. Litt størkna blod. Fukten gjennom klærne, den illeluktende svarte kjærlighetssvetten, kjertlene i armhulene, en liten mugglukt. Vi kunne ha forgiftet dem om vi bare ville, men det å putte ting i munnen har da aldri virkelig noen gang hjulpet noen? Vi så mor som flekket tenner øverst i trappa. Vi visste hva det betydde, neglene våre var helt svarte langs kanten og alt krøp oppover veggene. En svart horde av hår, vi kom hjem til en umulig skygge. Alt skulle slippes fri i det vannet, akkurat tidsnok til før badekaret ble tømt for vann. Modervannet, ville de små barna flyte eller synke? Et glasshus av gjørme: en ru betongoverflate, kanskje mer gul enn urinfarget, kun vagt tilgjengelig i sollyset. Alt som kunne drukne, men ikke ville dø. Og når alt kom til alt var vi en slags fabrikk – én lunge. En forhekset lunge. Disse rommene, alt vi løftet og bar på, ut og inn av alle dører, opp og ned etasjene, det var så slitsomt og varmt, et rutenett av noe gammelt, et skrikende nyfødt vesen. Et eneste stort speilbilde langt ute på dypet, noe stod på klem, noe var i endring. Det var helt tydelig. Dette var en ny begynnelse, vi visste ingenting, men vi skjønnte noe nytt hele tiden. En forbannelse krøp over leppene våre. De utsulta kattene kom hele tiden tilbake, det var som at de ble trukket mot oss, at blodet i badekaret lokket sulten deres til oss. De lukter alt vi ikke kunne se. De spisse gule øynene, klørne i armen, dette måtte være den siste besvergelsen. Vi tappet blodet på disse kattene, vi reproduserte oss, men dere så på oss som om det var vi som forvaltet barbariet. Dere kom til oss med utslettelse i blikket, med flammer i øynene, denne evige flakkingen. Vi ofret kroppene våre på deres alter, i deres system. Vi så det så lenge før dere så det selv, vi så hvordan dere kom til å hjemsoke oss med anklager. Hvordan dere ville utslette oss. Hva så dere i oss som gjorde dere så redde? Forskjellen mellom en indre og ytre verden er kjærlighet og dens evne til å spre seg. Og så ville dere teste denne evnen, sende oss ut på vannet for å se om vi fløt eller druknet. Det var tydelig fra starten av, dette huset, disse rommene, de var aldri ment for oss. De var ment for dere, en forlystelsespark dere kunne fylle med hva dere ville. Vi rørte oss som frosker under isen, en iskald bevegelse som drev forbi ytterst i synsfeltet. En firfisle, et rumpetroll, ingen av betydning for deres egentlige liv, bare noe som holdt på å finne sin form, bare en metamorfose med hår og dun på, en rottehal som forsvant rundt hjørnet. Sånn var det. Sånn må det ha vært og vi hørte bare ekkoet av slitsomme detaljer gjalle i gangene, av hvesingen i lungene. Det var hvert fall sånn det kjentes, at alle lovte noe de ikke kunne holde. Det var som om vi levde i noen andres drøm, flytende i noen andres sjel. Selve Modervannet, som om noen andre satt med proppen i badekaret og nårsomhelst kunne trekke oss alle ned i dypet. Denne fordoblingen i sjelen, våre lyserøde størkna liv, dragsuget ned til dødeligheten. Det var et helt eget kraftfelt, vi kunne kjenne det helt opp hit. Rommene ble mindre og mindre, - jeg blir kvelt, skrek mor tilbake, smilende og totalt uberegnelig, syngende med blå lepper til siste stund. Drømmestemmen advarte, - du må passe på dem, men mor ville ikke høre, og detaljene forble uklare. Hun stakk de spisse øynene sine i oss. Tannkjøttet fordoblet seg og vi prøvde å følge med på hva hun gjorde, men premissene endret seg hele tiden, rislinga – den lyden hele tiden, nå kom den plutselig utenfra, fra veggene selv. Det seiv inn overalt, fra greinene, fra bladene, de små rommene det var umulig å puste i. Vinden tok tak, den lyden den enorme lyden, gnisningen i tennene, den milde brisen, noen sekunder stillhet før sjokket kom, enda et barn stakk hodet ut. Vi visste jo det, likevel kom skamrødmen, hver eneste gang. En ny forbannelse krøp over leppene våre, - man drar ikke fra den man elsker, man gjør ikke det, men det kom alltid en søster til. Noe må dø for at noe annet skal få leve, er det det dere tror på? Vi har tenkt litt på det, dere ga oss dette huset, men nå har elvene begynt å renne baklengs igjen og alt gjentar seg på nytt. Vi så det fra vinduene våre, fra hver lille celle vi stuet livene våre inn i, tynt som metall, vi så det i bakgården, vi så det i gresset, vi så det i trappetrinnene. Det slapp aldri taket, det klistret seg til døråpningen, - se hvordan vi drukner ropte vi. Men dere gjorde aldri noe. Vi ropte våre egne navn for å holde oss i live, men hva skjer når ingen vet hvem som skriker? Et hylekor, et lite sjokk var det. Ekkoet gjallet mellom rommene våre, - jeg har fanden i mitt hjerte hørte vi mor hvese fra toppen av trappa. Lyset kilte i hjernen og de som turte å gå nærme nok kunne se hvordan øynene hennes rullet bakover og ble helt hvite. Enda en søster stakk tunga ut og kjente på verden. Vi så hvem det var som tok seg inn ytterdøra vår, vi så hva vi måtte beskytte, det åpenbare resultatet. Men det var ingen som hørte oss, det var ingen som låste døra. Vi hørte hvesinga i brystet, kløyvde tunger. Vi kan finne veien langt inn i sjelen også midt på natta. Vi kan ikke love at den ville holde seg unna. Drømmestemmen befant seg i solformørkelsen, i det totale mørket og nå renner vannet motsatt vei. Vi er ikke dumme, vi ser hvilken vei sjela vrenger seg. Dere vet ikke hva vi er i stand til. De som truer skal selv bli hjemsoekt, sånn er det bare. Det er en naturlov. - Husker dere hvordan mor smiler, husker dere tannkjøttet hennes? Hun har fanden i sitt hjerte, det vet dere. - Når du er på dyp vann kan du bare gå dypere, det sier man til små forvirrede barn. Vi så dere alle sammen, hvordan dere løy og fortalte rykter. Dere ville bare ha oss vekk, men stakkars dere, for dere aner virkelig ikke hva vi har satt i gang. Man drar ikke fra den man elsker.